

- Honvédelmi Minisztérium Hadtörténeti Intézet és Múzeum – pályázati támogatás I. ütem 1 350 000 Ft, pályázati támogatás II. ütem 4 950 000 Ft,
- Budakeszi Város Német Önkormányzata a Budakeszi Sváb Nonprofit Kft. közreműködésével 1 900 000 Ft,
- Anton Mayer 180 000 Ft,
- Budakeszi Kultúra Alapítvány 180 000 Ft,
- Összesen 8 560 000 Ft.

Köszönet *dr. Kovács Vilmos* ezredesnek, a Honvédelmi Minisztérium Hadtörténeti Intézet és Múzeum parancsnokának a szakmai és pénzügyi támogatásáért, valamint *Maruzs Roland* alezredes, *Baráth Szilárd* főhadnagy, *Bacsa Péter* hadnagy, *Perger Zoltán* hadnagy, *Aranyossy-Péter Máté*, *Czidor Dániel*, *Füstös András*, *dr. Hofmann Zsolt*, *Klemán Dávid*, *Stier Márk* és *Rózsa Attila* hadisírgondozói és segítői munkájáért.

Köszönet *Freschli Krisztiánnak* a lelkiismeretes kertésze-ti és burkolati kivitelezésért, *Molnár Tibor* kőfaragó mes-ternek a műköves munkákért és a Budakeszi Szépítő Egyesület tagságának az önkéntes munkákért.

A Budakeszi Kultúra Alapítvány és a Budakeszi Szépítő Egyesület *Az I. és II. világháború budakeszi katonai emlékhelyei* című közös kiadványa megrendelhető a Kiskápolna könyvesboltban.

Bánkuti Ákos

Pákh Tibor, aki túlélte gyilkosait

Nevéről, krisztusi kálváriát idéző szenvedéseiről a rendszer-váltásig csak a Szabad Európa Rádió híreiben hallottunk. A napjainkban 97 éves jogász és műszaki fordító, **dr. Pákh Tibor** rendíthetetlenül és megtörhetetlenül élte meg, szenvedte végig a XX. század sorsfordító évtizedeit. Példaértékű élete a magyar szabadságért vívott küzdelem szimbóluma. A budakeszi Jobb Kor Polgári Egyesület hagyományos, 56-os forradalom és szabadságharc emlékét őrző civil rendezvényen 2019-ben és 2021-ben is Pákh Tibor volt a meghívott díszvendég a Budakeszi Országzászló- és 56-os Emlékkőnél. Kötelességünk, hogy ezt az életutat a fiatalabb generáció is megismerje!

meretében. Közben pedig gazdálkodni is próbált a családi birtokán, de hamarosan kuláklisra tették. Később műszaki fordítóként a Csepel Autógyárban helyezkedett el. 1954-ben ügyvédjelölt lett, de 1955-ben törölték a kamara tagjai sorából. 1956. október 25-én a Kossuth téri sortűzben megsebesült, november közepéig kórházban ápolták. 1957-ben munkahelyén megtagadta a magyar kérdés ENSZ-beli tárgyalása ellen a Kádár-kormány szervezte tiltakozó nyilatkozat aláírását, emiatt elbocsátották. 1960-ban ellenforradalmi tevékenység vádjával – politikai tanulmányok írásáért – letar-

„Pákh Tibor Komáromban született polgári családban. Apja ügyvéd-mezőgazdász, az FKgP megyei elnöke, többször képviselőjelöltje, anyja zongoraművész volt. 1942-ben beiratkozott a Pázmány Péter Tudományegyetem Jog- és Államtudományi Karára, majd 1944-ben, egyetemi tanulmányait megszakítva bevonult katonának, 1945-ben hadifogolyként szovjet kényszermunkatáborba került, és csak 1948 őszén tért vissza Magyarországra. 1949-ben jogi doktori oklevelet szerzett. Nemzetközi jogásznak készült, három nyelv is-

tóztatták. 1961-ben életfogytiglani börtönbüntetésre ítélték, majd büntetését tizenöt évre mérsékeltek. (Itt, a börtön fordítóirodájában, egy zárkában együtt dolgozott Göncz Árpáddal. *A szerk.*) A börtönben 1966-tól több alkalommal éhségsztrájkot folytatott, részint, hogy ügyét polgári bíróság tárgyalja újra, részint tiltakozásul az elítélteket sújtó jogsérelmek ellen. A börtönkórházban elektro- és inzulinsokkal, továbbá gyógyszeres kezeléssel próbálták elérni, hogy a sztrájkot abbahagyja. 1971-ben polgári elmeorvosintézetben elmebeteggé nyilvánították, szabadrálábra, de ugyanakkor rendőri felügyelet alá helyezték. Munkavállalását mindvégig akadályozták, megbízásos fordításokból élt.

A nyolcvanas években rendszeresen részt vett ellenzéki megmozdulásokon, és hirdette meggyőződését – emiatt többször letartóztatták. Nyilvánosan követelte Mindszenty József hercegprímás rehabilitációját, a szovjet csapatok távozását az országból, és mindvégig küzdött a jogtalanságok ellen. 1980 tavaszán – a lengyel polgárjogi aktivistákhoz csatlakozva – éhségsztrájkolt a Pod-

kowa Lesna-i templomban. 1981 októberében útlevele jogtalan elkobzása ellen tiltakozott éhségsztrájkjal; ekkor beszállították az Országos Ideg- és Elmeorvosintézetbe, ahol kényszerorvoskezelésben részesítették. Számos magyar értelmiségi és több nemzetközi szervezet tiltakozott Pákh Tibor embertelen és életveszélyes „kezelése” ellen, így végül kiengedték az elmeorvosintézetből. A Kádár-rendszerben az ellenzék legendás alakja volt, bár egyik tömörüléshez sem csatlakozott.

1993-ban az Amerikai Pszichiátriai Társaság kezdeményezésére a Magyar Pszichiátriai Intézet által létrehozott ad hoc bizottság rehabilitálta: hivatalosan is megállapították, hogy nem elmebeteg.” (Forrás: 56-os Intézet.)

1992-ben New York állam Nassau megyei jogász kamarája tiszteletbeli taggá választotta, 1994-ben Podkowa Lesna városának díszpolgára lett. 2013-ban a Magyar Érdemrend tiszti keresztjével tüntették ki. Felesége, akivel 1954-ben házasodtak össze, mindvégig kitartott Pákh Tibor elképesztő életútján. Edit aszszony 2014-ben hunyt el.

Pákh Tibor ma is szálfagyenes tartással, mélyen megélt gondolatokkal, tisztánlátással, gyűlölet nélkül emlékszik vissza azokra a borzalmas évtizedekre. „Mindig a lelkiismeretem szerint éltem, nyugodtam megyek a Jóistenhez.” Ez év október 23-án megtartott budakeszi beszédét az alábbi gondolatokkal zárta: „Ne engedje az Úristen, hogy mi a szomorúszeműek országa legyünk! Az 56-os hősök fénnye ragyogjon mai is a fiatalok és idősek szemében!”

Horváth Jenő

A természet szeretetének átadása

Interjúnk ezúttal egy olyan, még ma is aktív testnevelő tanárt ismertet meg az olvasóval, aki hosszú pályafutása során gyermekek százaival szeretett meg a minket körülölelő természet csodáit az elmúlt évtizedekben. A kulcs mindehhez egy nem mindennapi sportág, a tájfutás volt és az még a mai napig is **Horváth Magdolna** életében, ahol a lényeg, játszva megismertetni a természetet.

■ Ön miképpen lett tájfutó, hisz ez nem éppen egy tömegsport?

Horváth Magdolna: Édesapám, aki amúgy szerszámszerkesztő mérnök volt a Danuvia Gépgyárban, egy ott verbuválódott természetbarát csoporttal kezdett el rendszeres túrázni az 1950-es évek elején. A magyar tájfutás alapjai ennek nyomán alakultak ki a turisztikából. Ez az akko-

riban fiatal emberekből álló, erőteljes duzzadó csapat ugyanis egy idő után úgy gondolta, hogy nekik nem elég az erdei sétálgatás. Térképet vettek a kezükbe (bár azokban az időkben még titkosítva voltak a térképek, bármennyire is meglepően hangzik ez a mai fiatalok számára) és a rajt, célterületet kitűzve futással tették meg a kijelölt távot az erdőben. Hosszú

vajúdás után, ennek eredményeképpen alakult meg aztán a Tájékozódási Futó Szövetség 1970-ben.

Kisgyerekként a fák, bokrok, sziklák, kövek közt rohángálva már akkor erős bokánk volt a terepfutáshoz, így aztán velünk, a gyerekeivel, édesapánk 1960 táján ismertette meg ezt a csodálatos sportágat a Széchenyi-hegyen, ahol akkoriban éltünk. Emlékszem, térképet nyomott a kezembe mindenféle magyarázat nélkül. Persze először jól eltévedtem, egy kicsit pityeregtem is, de aztán csak-csak megtaláltam a kitűzött végpontot. Azóta vagyok a tájfutás szerelmese.

■ Egy kívülálló számára talán kissé „misztikusnak” tűnik ez a sportág.

H. M.: A tájfutás karrierje valamikor 1900 táján indult el a skandináv országokból. A lényeg, hogy a versenyzőknek térkép és tájoló segítségével a térképen feltüntetett ellenőrzőpontokkal kijelölt pályán, a pontokat előírt sorrendben érintve, a legrövidebb idő alatt kell végigfutni. A ver-